

EEN GLOBALE, HISTORISCHE SCHETS VAN EEN NATIONAAL SCHANDAAL IN DE NEDERLANDSE KINDERBESCHERMING

1971: F. wordt aangesteld als psychiater bij de Heldringstichtingen in Zetten.

1972/73/74: Bij de Belangenvereniging Minderjarigen (BM), de alternatieve hulpverlening, de inspectie van de Geestelijke Volksgezondheid, de leiding van Zetten, kinderrechtters en plaatsende instanties komen klachten binnen van (ex)bewoonsters van Zetten over de behandelingsmethoden daar en de rol die F. daarin speelt. De klachten hebben betrekking op gewelddadig optreden van medewerkers van Zetten, het veelvuldig gebruik van isoleercellen, koude douches; dwangbuizen, het veelvuldige platspuiten door F. van bewoonsters, het overmatig medicijngebruik, het geëxperimenteer met de prikpil en de seksuele praktijken van F., waarin sprake is van het voor zijn ogen moeten bevredigen van jezelf.

1972/73/74: De BM probeert regelmatig contact te zoeken met de bewoonsters van Zetten, wat zeer bemoeilijkt wordt door het optreden van de Zettense politie, de medewerkers van Zetten en het gesloten karakter van de paviljoens. Toegang wordt de BM telkenmale ontzegd.

mei 1974: De BM en enkele andere organisaties publiceren het zwartboek „ZETTEN ZAT GEZETEN”. De behandelingsmethoden van Zetten worden daarin, door getuigenverklaringen van ex-bewoonsters over het gebruik van isoleercellen, het platspuiten door F. van bewoonsters, zijn seksuele praktijken en het gewelddadig optreden van medewerkers, aan de kaak gesteld. Er volgt een golf van publicaties, kamervragen, artikelen, radio- en tv-uitzendingen. De BM verscherpt haar acties. Vanuit Zetten komt **geen** ontkenning van de aantijgingen in het zwartboek. Het ministerie van Justitie trekt, ondanks dat, de officiële goedkeuring **niet** in.

zomer 1974: Een groepsleider, die aandringt op een aantal bescheiden veranderingen in de opzet van een van de paviljoens, wordt ontslagen. Zetten vraagt, onder druk van alle publiciteit en de kritiek op hun beleid, het ministerie van Justitie een onderzoekskommissie in te stellen, die een „objectief onderzoek doet naar het pedagogisch en psychiatrisch beleid van de inrichting”.

jan. 1975: Staatssecretaris Glastra van Loon installeert de „onderzoekskommissie Dijkhuis”, die binnen drie maanden verslag zou moeten uitbrengen. De BM blijft acties voeren tegen Zetten.

zomer 1976: Anderhalf jaar na het installeren van de commissie volgt het eindrapport, waarin geen aanbevelingen gedaan worden over het gebruik van de isoleercellen, het platspuiten door F. van bewoonsters, het gebruik van koude douches en dwangbuizen; het overmatige medicijngebruik, het gewelddadig optreden van medewerkers van Zetten, de seksuele praktijken van F. en zijn positie binnen de inrichting. De commissie spreekt over „de professionalisering van interventiemethoden”. De BM blijft acties voeren tegen Zetten.

maart 1977: Staatssecretaris Zeevalking zegt in een openbare vergadering van de vaste kamerkommissie van Justitie, n.a.v. de alsmear voortdurende stroom van klachten over de behandelingsmethoden van Zetten, dat de overheid kwaliteitscriteria wat betreft de behandeling zou moeten aangeven. Dit is nooit gebeurd.

in 1977 krijgt Zetten de Z.I.B.-status, is dan een inrichting voor Zeer Intensieve Behandeling en krijgt op grond daarvan minimaal 5 miljoen gulden extra subsidie.

juni 1977: de heer Van den Acker wordt aangesteld als algemeen behandelingsdirecteur van de Orthopedagogische afdeling van Zetten en begint voorzichtig voorstellen te doen tot bescheiden veranderingen in de structuur en opzet van de Heldringstichting. De BM blijft acties voeren tegen Zetten.

april 1979: Bewoonsters van Zetten en de BM bezetten het hoofdgebouw van de inrichting om het dreigende gedwongen ontslag van dhr. Van den Acker tegen te gaan. Gesprekken hierover met het bestuur van Zetten mislukken. De politie ontruimt het gebouw.

1 jan. 1980: Dhr. Van den Acker ontslagen. De BM blijft acties voeren tegen Zetten.

maart 1980: Bewoonsters van Zetten en de BM bezetten het hoofdgebouw van de inrichting om een gesprek af te dwingen over de klachten van de bewoonsters van één van de paviljoens over de gang van zaken aldaar. Het gesprek mislukt, de politie ontruimt het gebouw, 35 aktievoerders worden gearresteerd.

maart 1980: F. komt in opspraak, omdat hij een bewoonster, die tevens één van de aktievoerders is, zoveel kalmeringsmiddelen laat slikken dat ze bewusteloos raakt. Ze wordt in bewusteloze toestand overgeplaatst naar een tehuis in Apeldoorn en komt pas 2 dagen later bij. De BM eist het aftreden van het bestuur van Zetten en het vertrek van F. Een inspecteur van het ministerie van Justitie zegt de BM toe het gedrag van F. te onderzoeken. Er volgt **geen** onderzoek, F. blijft in functie, de BM blijft acties voeren tegen Zetten.

24 mei 1985: Er is een gesprek tussen de BM, de regionale inspectie voor de Geestelijke Volksgezondheid in Gelderland en ambtenaren van de toenmalige inspectie van het ministerie van Justitie. De BM legt 16 getuigenverklaringen van bewoonsters en ex-bewoonsters van Zetten op tafel, die opnieuw vooral betrekking hebben op het gebruik van isoleercellen, het platspuiten door F. van bewoonsters, het overmatige medicijngebruik, het gewelddadig optreden van F. en andere medewerkers en de seksuele praktijken van F. Aangezien de getuigenverklaringen anoniem zijn, stellen beide inspecties dat „indien de klachten niet konkreter gestaafd kunnen worden, er **geen** mogelijkheid is om tot nader onderzoek over te gaan”. Een ex-bewoonster van Zetten vertelt in datzelfde gesprek over haar seksueel misbruikt zijn door F. Omdat ze geen aangifte durft te doen bij de politie besluit justitie haar klacht **niet** te onderzoeken. Ook het bestuur van Zetten geeft te kennen dat, aangezien de klachten anoniem zijn, er voor hen **geen** aanleiding bestaat ze nader te onderzoeken.

5 juni 1985: Een maatschappelijk werkster van de Haagse zedenpolitie stuurt de BM een afschrift van een nieuwe anonieme getuigenverklaring van een ex-bewoonster van Zetten, waarin ook de seksuele praktijken van F. worden genoemd.

16 juni 1985: BM-Nijmegen publiceert een tweede zwartboek over Zetten „Op zoek naar een plek waar ik kan blijven” met o.a. de 16 getuigenverklaringen. Deel van het zwartboek is een verslag van een gesprek tussen de BM en het beleidsteam van Zetten op 7 mei 1985. Als de BM de geruchten en klachten over de seksuele praktijken van F. naar voren brengt, wordt door iemand van het beleidsteam gezegd: „ik ontken niets, mij is alleen niets bekend”.

1985: F. wordt benoemd tot algemeen directeur van Zetten.

maart 1988: De eerste **niet**-anonieme aanklacht tegen F. wordt gericht aan het bestuur van Zetten. F. is er onmiddellijk van op de hoogte.

18 mei 1988: Het bestuur bespreekt de klacht.

19 mei 1988: In een concept aan de klaagster stelt het bestuur het volgende: „het bestuur van de Vereniging van de Heldringstichtingen heeft besloten niet nader in te gaan op uw verzoek stappen te ondernemen tegen onze algemeen behandelingsdirecteur F.” Tevens krijgt de klaagster de suggestie eventueel een klacht in te dienen bij het Openbaar Ministerie. De conceptbrief vervolgt: „van de laatst genoemde instantie zult u echter het bericht ontvangen dat de strafbare feiten, zoals door u omschreven 12 jaar na het plegen ervan zijn verjaard en dat vervolging derhalve niet zal worden ingesteld.”

2 juni 1988: In de definitieve versie van de brief van het bestuur aan de klaagster is laatstgenoemde alinea verdwenen en wordt F. niet meer „onze algemeen behandelingsdirecteur” genoemd.

okt. 1988: Annie Bijnoord publiceert zwartboek nr. 3, een autobiografische roman, waarin ze o.a. vertelt over haar persoonlijke ervaringen in Zetten en met F.

begin dec. 1988: Het bestuur van Zetten schorst F., vanwege 2 klachten die bij hen zijn binnengekomen over de seksuele praktijken van F.

jan 1989: Een rechteercheteam van de Rijkspolitie start een strafrechtelijk vooronderzoek tegen F.

1 febr. 1989: F. wordt ontslagen

27 febr. 1989: F. wordt gearresteerd, naar aanleiding van 12 niet anonieme aangiften die betrekking hebben op verkrachtingen en ander seksueel en psychisch geweld.

6 juni 1989: Eerste zittingsdatum van het strafproces tegen F. Het OM blijkt „vergeten” te hebben een dagstempeltje te zetten op de dagvaarding, die hem in voorarrest moet houden. Bovendien blijkt het OM „vergeten” te hebben de termijn, die standaard is bij zaken van enige importantie in acht te nemen. Het gevolg is dat F. op

11 juni 1989 dus op vrije voeten moet worden gesteld. Nieuwe datum strafproces tegen F.: 6 sept. 1989.

6 sept. 1989: Uitstel van het strafproces tegen F., omdat de verdediging van F. meer tijd nodig zou hebben zich op het proces voor te bereiden. Nieuwe datum strafproces tegen F.: 6 dec. 1989.

17 nov. 1989: In een kort geding eisen 7 slachtoffers van F., 6 vrouwen en een man, allen ex-bewoners van Zetten, een voorschot van f 3.000,- van F. op de financiële claims die zijn ingediend wegens het aan hen berokkende leed. Zij zien hun eis ingewilligd. F. tekent hoger beroep aan.

6 dec. 1989: Uitstel van het strafproceers tegen F., omdat de verdediging van F. meer tijd nodig zou hebben zich op het proces voor te bereiden. Nieuwe datum strafproces tegen F.: 14 maart 1990.

dec. 1989: Klachtbehandeling Medisch Tuchtcollege inzake F. op grond van seksueel misbruik van een cliënte uit zijn privé-praktijk.

7 febr. 1990: Het strafproces tegen F. wordt opnieuw om dezelfde reden uitgesteld. Nieuwe datum strafproces tegen F.: 16 mei 1990.

8 febr. 1990: Aktie bij het huis van F. door 15 aktievoerders, onder wie Annie Bijnoord, uit protest tegen het opnieuw uitstellen van het strafproces tegen F. Tijdens de aktie blijkt, dat F., ondanks zijn ontslag f 12.000,- per maand ziektegeld ontvangt.

6 en 13 maart 1990: F. wordt in hoger beroep veroordeeld tot het betalen van een voorschot van f 3.000,- aan 6 van zijn slachtoffers en tot het betalen van de proceskosten. F. weigert te betalen, beweert over onvoldoende middelen te beschikken om de voorschotten en de proceskosten te betalen. Justitie verhaalt vervolgens de proceskosten op F. z'n slachtoffers.

14 maart 1990: Op dezelfde dag dat F. had moeten voorkomen, wordt Annie Bijnoord **ambtshalve** van haar bed gelicht, gearresteerd en in een cel opgesloten, vanwege haar aandeel in de aktie van 8 febr. Dit gebeurt in opdracht van de officier van Justitie in Arnhem, dezelfde man, die, namens het Openbaar Ministerie F. vervolgt.

16 maart 1990: Het Medisch Tuchtcollege ontheft F. voor de rest van zijn leven van al z'n medische bevoegdheden.

24 maart 1990: Een 33-jarige vrouw wil een nieuwe klacht indienen tegen ex-psychiater F. bij de Nijmeegse politie. Daar krijgt ze te horen dat er geen nieuwe aangiften en getuigenverklaringen van inmiddels verjaarde zaken tegen F. worden opgenomen.

26 april 1990: Het Steunpunt slachtoffers Zetten wordt opgericht.

14 mei 1990: Solidariteitsbijeenkomst voor de slachtoffers van F. van Zetten, van de gehele Nederlandse kinderbescherming in Paradiso te Amsterdam. Na afloop een stille tocht naar de Dam.

vandaag **16 mei 1990** start het strafproces tegen ex-psychiater F. en behoren wij ons af te vragen wie er nog meer terecht staan.

**Het Steunpunt
slachtoffers Zetten**
(Initiatief van ex-tehuisbewoners.)